Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus

Eger, 2009

Az előadások összefoglalói

Magyar gazdasági és üzleti szaknyelv

* * *

Ungarischer Angewandter Sprachwissenschaftlicher Kongress

Erlau/Eger 2009

Abstracts der Kongressbeiträge

Wirtschafts- und Geschäftssprache Ungarisch

Ablonczyné Mihályka Lívia

Az interkulturális kommunikáció jelentősége a gazdasági színtéren

Kulcsszavak: *vállalati kultúra, különböző kultúrához tartozó munkavállalók, interjúk*

A Széchenyi István Egyetem Nemzetközi Kommunikáció Tanszéke 2006-ban sikeresen pályázott az Egyetem által támogatott kutatási főirányok egyikére Szakmai, szervezeti és nemzeti kultúrák dialógusa programjával. A program célja a kultúraközi és szervezeti kommunikáció több aspektusból történő vizsgálata és az eredmények a Tanszék által idegen nyelven oktatott szakmai kommunikációs tantárgyprogramokba való integrálása.

Jelen előadás célja, hogy bemutassa a kutatás részeredményeit és továbbmutasson azon az axiómán, hogy a különböző kultúrák eltérő értékrendeket, eltérő értéknormákat és eltérő magatartást hoznak magukkal a vállalati kommunikációban. Jelen elemzés két kérdéskört emel ki, amelyek a különböző kultúrákat képviselők munkahelyhez való lojalitását és a munkához való viszonyulását mutatja be.

Kutatási módszerként strukturált mélyinterjúk alkalmazását tartottuk célravezetőnek, amelyeket magyar és külföldi szakemberekkel készítettünk. Az adatközlők kiválasztása a könnyen elérhető alanyok módszerével történt. Az elemzés bebizonyítja, hogy a munkahelyhez, illetve a munkához való pozitív viszonyulás egyrészt kultúrafüggő, másrészt a vállalati kultúra fontos, elemzést igénylő része. Változó világunkban, ahol a munkaerőpiacon különböző kulturális háttérrel rendelkező munkavállalók kerülnek kapcsolatba, tolerálni kell a különbségeket és/vagy változtatni kell a megszokott viselkedésformákon a vállalat versenyképességének megőrzése érdekében. Következésképpen az interkulturális tudatosság kialakítása, fejlesztése és jelentőségének tudatosítása továbbra is kiemelten kezelendő.

Csatlós Krisztina

A gazdasági sajtónyelv címeiben rejlő kulturális utalások

Kulcsszavak: *üzleti nyelv, sajtónyelv, címadás, implicit jelentés.*

Előadásomban a gazdasági szaksajtó nyelvezetének és a kulturális utalásoknak a kapcsolatrendszerét vizsgálom a sajtócímek tükrében.

A Heti Világgazdaság és a The Economist 2008-ban megjelent számaiban előforduló címeket elemzem. Kitérek a Heti Világgazdaság angol nyelvű, az Interneten a http://hvg.eu/ weboldalon

megtalálható változatának címadására is. Mindkét hetilap elismert gazdasági folyóirat, amelyek egyaránt szólnak a szakmabeli olvasóknak és a közgazdaságtan iránt érdeklődő laikusoknak.
Taxonómiát próbálok felállítani aszerint, hogy a címek milyen kulturális utalásokat tartalmaznak. Azt szeretném megmutatni, hogy a kultúra milyen mélyen áthatja a nyelvet. A címek speciális kommunikációs műfajt jelentenek. A sajtónyelv tükrözi a nyelv, a kultúra és a gazdaság összetettségét, elősegíti a neologizmusok elterjedését. A címekben rejlő kétértelműség és implicit jelentés felkelti az olvasó érdeklődését a cikk iránt, és többféle értelmezést tesz lehetővé. Megfelelő szintű háttértudás nélkül az olvasó nem képes a cím és a cikk teljes megértésére. Feltárom azokat a nyelvi stratégiákat, amelyek a címbe rejtett utalások megfejtéséhez vezetnek.

Dósa Ildikó

Funkcióigés szerkezetek a számviteli nyelvhasználatban

Kulcsszavak: *szaknyelv, számvitel, funkcióigés szerkezet*

A pénzügyi jelentések nyelvhasználatát vizsgálva feltűnik, hogy igen gyakran előfordul a kimutatásra kerül, elszámolásra kerül, megállapítása történik típusú szerkezet. Ezt a szerkezettípust - a mai irodalomban funkcióigés szerkezet (FISZ) – vizsgáljuk a számviteli nyelvhasználatban; a szerkezet jellegzetességeit, a jellemző előfordulásokat és használat okait.
A funkcióigés szerkezetek elemzéséhez tíz tőzsdei cég Interneten megtalálható éves beszámolóját elemeztük, összehasonlításképpen pedig a 2000. évi Számviteli Törvény nyelvezetét. A vizsgálatot a kézi módszer mellett szoftveres konkordancia elemzéssel is alátámasztottuk.
Vizsgálatunkban rámutattunk arra, hogy a pénzügyi beszámolók nyelvhasználatára különösen jellemző a funkcióigés szerkezetek használata. Feltártuk a legjellemzőbb funkcióigéket és az ezekkel képzett gyakori összetételeket. Bebizonyítottuk, hogy a kéttagú szerkezetek helyett teljesen egyenértékűen használható a névszó szótövéből képzett szinonim ige is, azonban ez a kevésbé jellemző előfordulás. A funkcióigés szerkezetek gyakori használatára két fő okot találtunk: a személytelenségre való törekvést és a rutinizáltságot. Megállapítottuk, hogy a Számviteli Törvény más módot részesít előnyben a személytelenség kifejezésére, bár ott is megtalálhatók a funkcióigés szerkezetek, azonban lényegesen ritkább előfordulásban.

Jerkus Tibor Istvánné Kovács Erika

Euroterminológia és a magyar gazdasági szaknyelv

Kulcsszavak*: euroterminológia, szaknyelv, gazdasági szaknyelv, euronyelv, magyar nyelv*

A beszélt nyelvben szaknyelvként emlegetett, de valójában inkább szakmai szókincsek sora napjainkban egy újabb csoporttal bővül, amely szélesebb körűnek mondható, mint a szakszókincsek általában, mert sokoldalúsága miatt magába foglalja több különböző tudományág terminológiáját: így a jog, a közgazdaság, a közigazgatás, a politika, a diplomácia és az oktatás szókincsét, azaz mindazt, amivel az Európai Unió különböző intézményei foglalkoznak. Ezt a több tudományágat felölelő, magyarul formálódó nyelvet nevezi Révay eurónyelvnek. Ezen a területen a szakember legfőbb törekvése az, hogy az információ egyik féltől a másikhoz torzítás nélkül eljusson , s hogy a használt terminológia egyértelmű legyen. A tudományterületeken többszintű szómagyarításra, újításra van szükség. Jelen előadásomban saját korpuszom alapján kívánom bemutatni a leggyakoribb bővülési módokat, a gazdasági szaknyelet illetően. Megvizsgáltam a szaknyelv különféle megnyilvánulásait a szereplők, célok és a szakmaiság fokát illetően. A gazdasági szaknyelven belül a média gazdasági nyelvhasználatát vizsgálom. Stílusa szerint: publicisztikai / írott. A gazdasági szaknyelv ezen szférájának a terminusait vizsgálom és csoportosítom előfordulásuk gyakorisága alapján a teljesség igénye nélkül.

Kiss Kálmán

Német hatások a magyar üzleti szaknyelv formálódásában a XIX. század első felében

Kulcsszavak: *szaknyelvi kommunikáció, üzleti nyelv, német és magyar nyelv kölcsönhatása, levelezőkönyvek, Kis János szerepe*

Jóllehet, a modern értelemben vett szaknyelvek csak a XIX. század második felében és a XX. század elején alakultak ki Magyarországon, ezek szakszókincsének egy része azonban már a XIX. század első évtizedeiben kezd kibontakozni a felvilágosodás szellemében terjesztett új tudományok és az ezek eredményeire támaszkodó szakmák révén. Ebben a folyamatban jelentős szerepet játszott a történelmi Magyarország németajkú nemzetisége, különösképpen annak városi polgársága, amely a németországi területekkel fenntartott kapcsolatai révén megismertette a magyarokkal a nyugati kultúra és tudományok vívmányait.

A magyar lakosságnak a német nyelvhez való viszonya társadalmi rétegenként eltérő volt: míg az arisztokrácia ezt a nyelvet preferálta a hivatalos és mindennapi érintkezésben, a magyar közrendek inkább a latint választották, ezzel is kifejezve a Habsburg-uralommal szembeni nemtetszésüket.
A magyar értelmiség döntő része a német nyelvre úgy tekintett, mint a német nép nyelvére, amely a civilizált világ kultúrkincsét közvetítette számára. A magyar nemzetiségű, evangélikus püspökként tevékenykedő Kis János, akinek neve a nyelvújítási mozgalom résztvevőjeként és költőként is ismert volt, 1805-ben, német minták alapján szerkesztett magyar-német levelezőkönyvében olyan levélmintákat tett közzé, amelyek követendő példaként használhatók voltak a mindennapok, valamint az üzleti és hivatali írásbeli érintkezés különböző szituációiban.

Kurtán Zsuzsa

Nyelvhasználati sajátosságok egyetemi hallgatók tudományos dolgozatában: a kutatási cél megjelenítése

Kulcsszavak: *tudományos nyelvhasználat, tudományos dolgozat, szakszöveg, a kutatás terének megalkotása (KTM modell), a kutatási kérdés megjelenítése*

A tudományos szövegekben a szövegrészek között lényeges tartalmi-logikai összefüggések vannak a beszédszándékoknak és beszédhelyzeteknek megfelelően. A tudományos dolgozatok makroszerkezeti egységeiben (összefoglalás, bevezetés, kísérleti rész, az eredmények leírása, értékelés), valamint a bekezdések szintjén jól elkülöníthető funkciók érvényesülnek, és a kiválasztott nyelvi formák a szakmai tartalomnak, beszédszándéknak felelnek meg. A tudományos dolgozatokra általában jellemző szövegépítési, nyelvhasználati norma követése ajánlott a magyar egyetemi hallgatók szak- és diplomadolgozatainak, valamint egy specifikus változat, a tanári képesítő dolgozat elkészítésénél i s. Ez utóbbi műfajban a Pannon Egyetemen 2004 és 2008 között mintegy kétszáz egyetemi hallgató által benyújtott magyar nyelvű szakszövegben vizsgáltuk a konvencióknak megfelelő szövegkezelési sajátosságokat. Az előadásban a kutatási célok megjelenítésének sajátosságait mutatjuk be 50 dolgozat példái alapján. Az elemzés a kutatás terének megalkotása (KTM) modell alapján a vizsgálandó terület kijelölésének, a kérdésfeltevés, a kutatási kérdés, a célok megfogalmazásának módjára irányul. A vizsgálat eredményei alapján szükségesnek látjuk szakirányú nyelvfejlesztő kurzusok felajánlását, amelyek tartalmára javaslatot teszünk.

Mátyás Judit

Szaknyelvoktatás és szakemberképzés

Kulcsszavak: *szaknyelv, szakmai kommunikáció, nyelvvizsga, gyakorlat-orientáltság*

A Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának hallgatói számára az új Bologna-rendszerben a BA-diploma megszerzésének feltétele egy idegen nyelven sikeresen teljesített általános felsőfokú, vagy egy középfokú üzleti nyelvvizsga.

A Közgazdaságtudományi Kar Gazdaságmódszertani Intézetében a Szakfordító és Terminológia Tanszéken üzleti szaknyelv oktatása is folyik. A szaknyelv tanítása során számos, a nyelvvizsga-követelményeknek, előírásoknak megfelelő készség fejlesztése történik szóban és írásban. A hallgatók megismerik az idegen nyelvű levelezés, üzleti tárgyalás alapvető szabályait, felkészülnek az olvasott és hallott szövegek értésére, képessé válnak szakmai témák önálló kifejtésére. A feladatok gyakorlásával párhuzamosan a későbbiekben, munkájuk során is hasznosítható ismereteket szerezhetnek idegen nyelve(ke)n.

Az előadásban a diákok nyelvvizsgára történő felkészítése során használt tankönyvek, vizsgafeladatok, a nyelvtanulást megkönnyítő módszerek kerülnek bemutatásra.

A szerző rávilágít arra az igen fontos és hangsúlyozandó szempontra is, hogy a nyelvvizsga-feladatok, a vizsgakövetelmények az üzleti szakmai kommunikációs készségek fejlesztését, ezáltal a gyakorlat-orientált nyelvtanítást, s közvetetten az idegen nyelveken helyesen, az interkulturális kommunikáció szabályait ismerő üzletemberek képzését is segítik.

Nyakas Judit

Idegen nyelvi hatások a logisztikai szaknyelvben

Kulcsszavak: *szaknyelvi kommunikáció; gazdálkodási szaknyelv; logisztikai szaknyelv; idegen szók; a szaknyelv változása*

A globalizálódó világban az idegen nyelvek és a szaknyelvek ismerete egyaránt elengedhetetlen. A gazdaság és a tudományos kapcsolatok globalizálódása a nyelvek egymásra hatását eredményezi, egyre több idegen szó, kifejezés jelenik meg a szaknyelvi kommunikációban, ami a szaknyelv folyamatos változását eredményezi. Az angol nyelv egyre erősödő szerepe és a többi nyelvre gyakorolt hatása új feladatot jelent mind a szaknyelvet használó szakemberek, mind a nyelvészek számára.

A gazdasági szaknyelv a szaknyelvkutatás egyik jelentős területe, ami számos tudományterületet foglal magába. A gazdasági szaknyelv gyűjtőfogalmán belül feltétlenül különbséget kell tenni a közgazdaságtudományok és a gazdálkodástudományok között; utóbbi tárgykörébe tartozik az általam kutatott logisztika szaknyelve. A magyar nyelvű szakirodalom nagyjából húsz éve használja a ’logisztika’ kifejezést. A logisztika egy komplex tudományterület, melynek tárgya magában fogalja a vállalati és vállalatközi kapcsolatokat, folyamatokat.

Kutatásaim célja az idegen nyelvek magyar logisztikai szaknyelvre gyakorolt hatásának diakronikus vizsgálata és elemzése az írott sajtóban – a Világgazdaság és a Supply Chain Monitor folyóiratokban megjelent hirdetések és szakcikkek alapján. Azt vizsgálom, hogy miként változott az idegen szavak és kifejezések előfordulása és jellege a magyar szaknyelvben a rendszerváltás előtti évektől napjainkig.

Szőke Andrea

A gazdasági szaknyelvhasználat és az íráskészség

Kulcsszavak: *íráskészség, gazdasági szaknyelv, kompetenciák, tanítási módszerek*

Felmérések rámutattak az idegen nyelvi gazdasági szaknyelvi íráskészség fejlesztésének szükségességére, amelyhez komplex tananyagra és korszerű, a gazdasági élet igényeinek is megfelelő tanítási stratégiákra, módszerekre lenne szükség. A szaknyelvtanároknak ugyanis nemcsak a gazdasági szaknyelv lexikai specifikumaira és az üzleti életben használt szövegfajtákra és műfajokra kellene koncentrálniuk az íráskészség fejlesztése során, hanem megfelelő, korszerű módszerekkel az ún. kulcskompetenciákat és a gazdasági életben rendkívül fontos interkulturális és szociokulturális kompetenciát, valamint különböző stratégiákat is fejleszteniük kellene.

Az előadás felvázolja az íráskészség kutatására hatást gyakorló tudományterületeket, az idegen nyelvi íráskészség interdiszciplinaritását, az anyanyelvi és az idegen nyelvi írás között fennálló hasonlóságokat és különbségeket, valamint a gazdasági nyelvhasználat és az íráskészség viszonyát. Utóbbi területen belül kerül sor azoknak a készségeknek és kompetenciáknak a bemutatására, amelyek a gazdasági szaknyelv és az íráskészség szempontjából szükségesek, illetve az íráskészséggel együtt fejleszthetők lehetnek. Kitér egy empirikus kutatás néhány eredményére is, amely az idegen nyelvi gazdasági szaknyelvi íráskészség szaknyelvoktatásban betöltött helyét és szerepét és ezen belül az íráskészség fejlesztésének módszertani problémáit vizsgálta.